

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

Part III. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

УДК 7.008

МИТЕЦЬ У КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ МІСТА: ДО 60-РІЧЧЯ РІВНЕНСЬКОГО ХУДОЖНИКА ОЛЕКСАНДРА БОБРИШЕВА

Виткалов Сергій Володимирович – кандидат мистецтвознавства, доцент, кафедра культурології і музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
orcid.org/00-01-6362-9517
doi.org/10.35619/ucpm.vi26.41
sergiy_vsv@ukr.net

Розглядається творчість відомого рівненського художника-аквареліста, члена обласного відділення НСХ України – О. Бобришева; аналізуються його участь у різноманітних художніх виставках в Україні та за її межами. Акцентовано на художніх зразках, за якими він увійшов до десятку кращих акварелістів світу (2017 р.). Наголошено на загальних проблемах, притаманних регіональним митцям і сучасному регіональному образотворчому мистецтву зокрема.

Ключові слова: акварель, регіональна культурна практика, образотворче мистецтво, художнє життя.

Ювілей – це завжди добра нагода для підсумків: організаційно-художніх чи будь-яких інших. Утім, ювілей – це ще й привід для накреслення нових завдань, чи шляхів подальшого творчого руху. Спробуємо це з'ясувати разом із нашим митцем. Тим більше, що і для першого, і для другого приводу є усі підстави. І якщо перша – традиційна – під час ювілею цілком доречно підсумовувати власний шлях, то друга – для багатьох митців не завжди є коректною. У нашому випадку – усе навпаки. Нагода справді виправдана.

Отже, Олександр народився 1958 року у м. Харків; початкову художню освіту здобув у Харківському державному художньому училищі (1973–1977 рр.) за спеціальністю «Художнє оформлення» – достатньо перспективну у контексті широко розгорнутої в країні кампанії з монументальної пропаганди. Однак наш герой відійшов від навчального плану й можливих перспектив і активно та продуктивно розпочав займатися улюбленою справою. Спробував себе у різних видах технік, але найбільш яскраво виявив свій талант в акварелі.

Провідна тематика – природа, однак і портрет у його інтерпретації знайшов своє належне місце, свідченням чого є низка характерних художніх робіт, написаних під час численних поїздок країнами світу ще у минулу добу.

Він – один із небагатьох членів рівненської обласної організації НСХ України, що займається виключно творчою роботою. І потрібно віддати йому належне – у цьому плані його художні роботи несуть на собі відбиток якогось іншого стану, стану людини, яка не переобтяжена речами, які об'єктивно накладає на художника сучасний соціум. І це особливо помітно на портретах.

Відмінною рисою майже усіх його портретів, незалежно від країни, де було їх виконано чи портретованого, як і переважної більшості західно-поліських художників, оминаючи акцентування на їхніх художніх техніках, досвіді тощо, є так званий соціальний аспект, чи соціальний портрет, що пояснюється, скоріше за все, складним сучасним життям представників мистецької сфери України, соціально-психологічною напругою в країні і якоюсь безвихіддю, наче навечно закарбованою на обличчях представників старшого покоління, що стали предметом уваги живописця. А для художника, який займається виключно творчої діяльністю, цей стан мав би бути найбільш відчутним. Утім, в Олександра Бобришева – це «Добрий пасічник», від образу якого йде спокій, глибока мудрість, своя власна філософія життя.

Відзначимо, що ця проблематика є домінуючою і в художній фотографії регіональних митців (у номінації «Портрет»). 12 останніх міжнародних фестивалів «ФотOVERнісаж на Покрову», проведених на Рівненщині за ініціативи їх організатора – Олександра Харвата, є тому переконливим підтвердженням.

Домінує вона й у літературі – достатньо погортати сторінки місцевих літературно-художніх видань. Тож, як бачимо, митці всіх жанрів погано почуваються у політично наелектризованому і

економічно розбурханому, неупорядкованому просторі, якому байдуже до соціальних тем і, власне, самого митця.

Про себе Олександр переконливо заявив низкою знакових експонувань у країнах Європи (Гданськ, Гдиня, Пйотрков-Трибунальський, Слупськ, Кошалін, Будапешт, Фабріано, Сорренто, Урбіно), які надали добру нагоду не лише власній само презентації, відчуттю потенційних можливостей, але й створили належні підстави для творчого спілкування з професіоналами, під час якого він зміг швидко адаптуватися в інтелектуальному середовищі, відчути те, чим живе художня спільнота. Вони, ці творчі поїздки та зустрічі, й надалі стимулюють його до подальшого творчого пошуку.

Тож сьогодні для О. Бобришева (як і для значної частини регіональних митців, лише організаційно-фінансовий чинник у переважній більшості не дозволяє сповна віддатися улюбленій справі), надаючи можливості лише коротко терміново повертатися до улюбленого Криму, який дає безліч сюжетів для творчого натхнення і з яким пов'язано чимало щасливих моментів життя і творчого досвіду, та Харкова, промислова інфраструктура якого також по своєму приваблює специфічною індустріальною музикою та нагадує молодість. І вже зовсім не часто – навідуватися до країн Адріатичного узбережжя, які зіграються його не лише сприятливим кліматом, але й не меншою теплотою колег, спілкування з якими – мабуть, чи не найважливіший стимул для творчості.

Початком мистецького зростання митця став 1977 рік, з якого розпочався його творчий шлях як художника-монументаліста, що займався метало-пластикою. До речі, його перші роботи збережені і представлені сьогодні на фасаді ЗОШ № 15 (м. Рівне) та у дитячому оздоровчому санаторії «Агатівка», що у Гоцанському районі області.

Сказати, що морська тематика – це ще одна лейттема, притаманна творчості Олександра Бобришева упродовж усього його життя, – це майже нічого не додати до характеристики його творчості. Природні стихії завжди вабили творчих людей і були чи не єдиним стимулом для натхнення. Утім, окрім морських пейзажів півдня Італії чи характерних «балтійських краєвидів із білосніжним піском та соснами», в нього є й чимало акварелей урбаністичного характеру, а також натюрмортів і згаданих уже портретів, де він спробував різнопланово виявити себе.

Має майже 40 персональних та колективних виставок в Україні, Польщі, Угорщині, Італії, Албанії, Словенії, Туреччині, Індії, Пакистані та інших, не менш оригінальних із художньої точки зору та престижних – для власної самореалізації, країнах.

Організовані переважно у новітній період, вони засвідчили його не лише певні організаційні навички, як високу якість художнього продукту, який і допоміг йому стати помітним у професійному середовищі, презентувати власну творчість, стати близьким і зрозумілим «майстрам по цеху».

Адже сьогодні якість мистецького продукту для багатьох регіональних українських художників усе більше обумовлюється не стільки творчою обдарованістю, специфічною характерністю бачення сучасного життя, скільки іншими, в основному організаційно-технічними складовими: наявністю якісного, професійного інструменту, фарб, можливостей постійно (чи хоча б час від часу) мандрувати, спілкуватися з професіоналами, одним словом, знаходитися на вістрі часу і бути *фінансово незалежним*. А зробити це художнику, що займається лише творчістю – достатньо проблематично у часи тотального домінування меркантильних чинників, коли лише сумнівна престижність речі для переважної більшості стає визначальним чинником самоствердження у житті.

Тому для таких особистостей так потрібна співпраця з бізнесом, наявність численних регіональних програм підтримки митця, розробка питань художнього менеджменту і маркетингу тощо, який чимало років забезпечує художньо обдарованим особистостям країн Європи можливість творчості.

Тож лише не розвиненість подібної практики в українських регіонах не дає змоги цим митцям продовжувати здобувати нові творчі висоти в мистецтві. Утім, саме в регіонах концентрується безліч художніх ініціатив, культурних зразків, здатних перетворити країну на квітучий туристичний терен. І подієвий туризм міг би скласти ґрунтовну складову регіонального бюджету. Але для цього потрібна вже нова генерація менеджерів, здатних навчити азам просування місцевого культурного продукту на світовий художній ринок керівників художніх Спілок чи сформувати генерацію художнього бізнесу, які б могли заробляти на цьому пристойний капітал. Потрібна для цього і поява в країні «нових Семиренків, Ханенків, Скоропадських-Милорадовичів!», які б взяли на себе опіку над художньою ініціативою, адже людей, які мають «вільні» шалені кошти в Україні не бракує! Тим більше, що якісний культурний потенціал регіону вже чимало років переконливо демонструють «зелений туризм» і розмаїта фестивальна практика, невичерпне джерело декоративно-ужиткового мистецтва і святково-обрядова культура тощо.

Олександр – учасник численних міжнародних акварельних конкурсів та фестивалів, серед яких для нього найбільш помітним є Міжнародне бієнале акварелістів у 2016 р., проведене у Гонконзі, за підсумками якого він увійшов до двадцятки найкращих акварелістів світу і став членом

міжнародного Товариства акварелістів International Watercolour Society (IWS), отримавши сертифікат представника IWS в Україні.

До речі, до цієї організації входять митці із понад 80 країн світу. Цю відзнаку забезпечила йому робота (портрет польського скульптора К. Костки) з промовистою назвою «Головне – зберегти спокій у собі»!

Відзначимо також і визнання його творчих здобутків в Італії (2017 р.), де він за результатами аналогічного конкурсу увійшов до 10 найкращих акварелістів світу.

А на останній персональній виставці «Від Балтики до Тірренського моря», що відбулася у лютому 2018 р. із нагоди ювілею митця (м. Рівне), ним представлено 50 полотен, виконаних аквареллю, а також декілька портретів, у жанрі яких він також, як уже наголошувалося, не перевершений. Серед інших – портрет рівненського художника В. Звягінцева.

Тож цілком природно, що чимало його робіт, як і переважної більшості регіональних митців усіх видів і жанрів художнього вияву, знаходиться у приватних зібраннях, або галереях та музеях цивілізованого світу, поширюючи інформацію про нього у культурному просторі. І це, мабуть, найбільш ефективно джерело власної репрезентації себе у мистецькому середовищі. Але й у цьому випадку також потрібні кошти на якісну підготовку цієї презентації. Художня практика сьогодні (однак, такою вона була в усі часи) поставила себе надзвичайно високо.

До речі, О. Бобришев настільки майстерно володіє технічною складовою творчості, що, переглядаючи його роботи, складається враження, що зображення надто реалістичне, майже схоже на фотографію.

На жаль, як і переважна більшість регіональних митців старшого покоління, він так і не сформував у собі навичок для пошуку грантів чи інших можливих форм фінансового забезпечення власної творчості, за допомогою яких можливими стали б різноманітні поїздки на пленери, публікація репродукцій власних культурних зразків чи будь-яких інших форм стимулювання художньої діяльності і експонування.

Утім, це зауваження можна віднести і на рахунок творчої Спілки, яка б мала опікуватися «своїми» митцями, що приносять їй популярність і високе реноме у художньому просторі світу. Але це вже інші питання, що не є предметом нашого розгляду.

Висновки. Насамкінець зазначимо, що в середовищі художньої інтелігенції міста формується добра традиція – творчий ювілей відзначати персональною художньою презентацією. Адже і автору, і шанувальникам це нагадує не лише про творчі здобутки, а й про художнє позиціонування митця у культурному просторі сьогодення.

ХУДОЖНИК В КУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ ГОРОДА: К 60-ЛЕТИЮ РИВНЕНСКОГО ХУДОЖНИКА АЛЕКСАНДРА БОБРЫШЕВА

Выткалов Сергей Владимирович – кандидат искусствоведения, доцент,
кафедра культурологии и музееведения,
Ривненский государственный гуманитарный университет,
г. Ривне

Рассматривается творчество известного ривненского художника-акварелиста, члена обласного отделения НСХ Украины – Александра Бобрышева; анализируется его участие в разноплановных художественных выставках, проведенных в Украине и за ее пределами. Акцентировано внимание на художественных образцах А. Бобрышева, благодаря которым он вошел в десятку лучших акварелистов мира (2017 г.). Обращено внимание на общие организационно-творческие проблемы, характерные для региональных художников и современному региональному изобразительному искусству.

Ключевые слова: акварель, региональная культурная практика, изобразительное искусство, художественная жизнь.

ARTIST IN THE CULTURAL AREA OF THE CITY: DEDICATED TO THE 60 TH ANNIVERSARY OF ARTIST FROM RIVNE ALEXANDER BOBRYSHV

Vitkalov Sergiy – Candidate of art history, associate professor of the Department
of Cultural Studies and Museology of Rivne State Humanitarian University,
Rivne

The work of the famous Rivne watercolor artist, member of the regional section of the National Union of Artists of Ukraine – O. Bobryshev is considered; his participation in various art exhibitions in Ukraine and abroad is analyzed. It was focused on artistic samples, by which he entered into the top ten best watercolor artists of the world in 2017. The general problems typical for regional artists and contemporary regional fine arts in particular are emphasized.

Key words: watercolor, regional cultural practice, fine arts, artistic life.

UDC 7.008

ARTIST IN THE CULTURAL AREA OF THE CITY: DEDICATED TO THE 60 TH ANNIVERSARY OF ARTIST FROM RIVNE ALEXANDER BOBRY SHEV**Vitkalov Sergiy** – Candidate of art history, associate professor of the Department of Cultural Studies and Museology of Rivne State Humanitarian University, Rivne

The purpose of the article is to analyze the work of the famous Rivne watercolor artist, member of the National Union of Artists of Ukraine Oleksandr Bobryshev, whose achievements are known far beyond our borders.

The methodological basis of the study is the dialectical principle of cognition, systemic, civilizational and synergetic approaches to the study of social occurrences, comparisons.

Results. Attention is paid to the artist's artistic works, which, as a result, became one of the top ten watercolor artists of the world in 2017, presenting a high artistic level of our country. The features of his work are revealed; his active participation in a number of various art exhibitions in Ukraine and abroad is analyzed. It is emphasized on common problem issues inherent in regional fine arts.

The novelty of obtained results is the discovery and systematic synthesis of the creativity of Rivne artist who, thanks to his talent, gained high international recognition.

The practical significance of the study is to disseminate information about regional artists, including O. Bobryshev, in the cultural area of the country.

Key words: watercolor, regional cultural practice, fine arts, artistic life.

Надійшла до редакції 3.09.2018 р.

УДК 787.8:78.071.4

КИЇВСЬКА ДОМРОВА ШКОЛА: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ

Кольц Ілга Петрівна – аспірантка, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ
doi.org/10.35619/ucpm.vi26.42
ilga86@ukr.net

Проаналізовано особливості розвитку київської домрової школи. Відмічено роль провідного діяча М. Геліса, діяльність якого стала каталізатором формування київської школи гри на домрі. Поява професійної освіти в галузі сприяла виникненню виконавців, диригентів та педагогів. Підкреслено, що у багатьох аспектах київська домрова школа випереджала школи, які існували в інших українських містах. Саме у київській консерваторії вперше відкрито кафедру народних інструментів та аспірантуру з даної спеціальності. Визначено внесок у розвиток домрового виконавства таких київських діячів, як Н. Комарова, М. Лисенко, М. Білоконев, А. Григоренко, Д. Остапенко та В. Білоус.

Ключові слова: домра, київська домрова школа, педагог, виконавець, історія формування.

Актуальність проблеми. В сучасній культурі народне інструментальне виконавство представлено низкою оркестрів, ансамблів та солістів. Серед народних інструментів, що входять до їх складу, чільне місце у більшості виконавських колективів надається домрі. В той час як історія формування самого інструменту неодноразово ставала предметом наукового обґрунтування, питання формування вітчизняних шкіл гри на домрі не здобула достатнього висвітлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історичні аспекти становлення виконавства на різних народних інструментах було викладено в праці М. Давидова. Розвиток виконавства на домрі хоча й ставав предметом дослідження вітчизняного мистецтвознавчого дискурсу, проте здебільшого стосувався становлення Харківської школи і набагато менше – Київської. Значним внеском у становлення методології та бази для дослідження домрового виконавства у Харкові є публікація праць харківських педагогів та мистецтвознавців – Б. Міхеєва, Н. Костенко. Певні аспекти виконавських домрових шкіл окреслено в праці Г. Міхальцової. Домінантні риси розвитку домрового мистецтва останніх десятиліть визначались Т. Ненашевою. Проте ряд питань, пов'язаних зі становленням київської школи гри на домрі залишилися недостатньо розкритими.

Метою статті є окреслення основних етапів формування та розвитку київської домрової школи. Розкриття даної мети передбачає аналіз ролі окремих представників, їх внеску у становлення виконавської практики, виділення ключових відмінностей, якими характеризується київська школа.

Вклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи питання становлення київської школи гри на домрі, необхідно визначити виконавські особливості гри на даному інструменті. Надзвичайно влучно характеризує їх специфіку вітчизняна авторка Н. Костенко, підкреслюючи, що даний тип